

MILJÖUTSKOTTETS UTLÅTANDE 11/2008 rd

Ministeriets utredning om en översyn av de riksomfattande målen för områdesanvändning- en

Till miljöministeriet

INLEDNING

Remiss

Miljöutskottet bad den 17 mars 2008 miljöministeriet lämna en utredning om förslaget till en översyn av de riksomfattande målen för områdesanvändningen.

Miljöministeriet lämnade den 27 mars 2008 utredningen till utskottet och den 29 april 2008 kommentarer till yttranden under utskottsutfrågningen.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- bostadsminister Jan Vapaavuori och regionplaneringsråd Ulla Koski, miljöministeriet
- lantmäteriråd Raimo Vajavaara och jurist Pekka Kemppainen, jord- och skogsbruksministeriet
- regeringsråd Kaisa-Leena Välipirtti, kommunikationsministeriet

- lagstiftningsråd Tuula Manelius och överinspektör Aimo Aalto, arbets- och näringsministeriet
- specialforskare Irmeli Wahlgren, VTT
- stadsdirektör Jussi Pajunen, Helsingfors stad
- planläggningschef Oskari Orenius, Östra Nylands förbund
- planeringsdirektör Tuomo Palokangas, Pohjois-Pohjanmaan liitto
- direktör Riitta Murto-Laitinen, Nylands förbund
- jurist Ulla Hurmeranta, Finlands Kommunförbund
- naturskyddssekreterare Tapani Veistola, Finlands naturskyddsförbund rf.

Samband med andra handlingar

Utskottet har behandlat frågan tidigare som sitt eget ärende YMO 4/2008 rd.

UTREDNINGEN

De riksomfattande målen för områdesanvändningen och hur översynen av dem beretts

I sin utredning rapporterar ministeriet om sitt förslag till översyn av de riksomfattande målen för områdesanvändningen. Översynen gäller det beslut statsrådet fattade den 30 november 2000.

De rikstäckande målen för områdesanvändningen ingår i systemet för styrning av områdesanvändningen enligt markanvändnings- och bygglagen. Målen tjänar till att säkerställa att frågor av nationellt intresse beaktas i planläggningen på landskaps- och kommunnivå och i de statliga myndigheternas verksamhet. Målen ska i

första hand vara ett instrument för förhandsstyrning när det gäller frågor av riksintresse.

Innan regeringen fattade sitt beslut 2000 lämnade den riksdagen en redogörelse om de riksomfattande målen för områdesanvändningen. Riksdagen konstaterade i sin skrivelse till statsrådet (RSk 23/2000 rd — SRR 2/2000 rd) att förslaget i redogörelsen är motiverat när det gäller utgångspunkter och riktlinjer. Riksdagen ansåg det vara viktigt att statsrådet godkänner målen för att det i lagen nämnda systemet ska bli en balanserad helhet. Riksdagen ville alldeles särskilt understryka vikten av att man följer upp hur de rikstäckande målen blir beaktade, eftersom de är ett nytt instrument att styra områdesanvändningen. Målen skulle enligt riksdagen bedömas inte bara utifrån hur aktuella de är utan också på grundval av eventuellt observerade problem i samband med själva tillämpningen. När målen ses över ska ändringarna alltid föreläggas riksdagen, ansåg riksdagen. Regeringen ålägger i redogörelsen miljöministeriet att se över beslutet och förelägga regeringen förslaget för behandling. I bedömningen av vilka ändringar som behöver göras ska ministeriet ta hänsyn till hur aktuella projekt som kräver förberedelser i fråga om markanvändningen är, aktualiteten i övrigt samt tillämpningen av målen och de problem som uppstår i det sammanhanget.

Efter 2000, då målen antogs, har vi fått helt nya problem och krav när det gäller områdesanvändning och planläggning. De nuvarande målen är alltså inte på alla punkter tillräckligt effektiva för att styra markanvändningen på riksplånet. Klimatförändringarna och utmaningarna från markanvändningen inom Helsingforsregionen utgör de viktigaste elementen i översynen.

De viktigaste ändringarna

Hur bekämpa klimatförändringarna och anpassa sig till dem

— För att bekämpa klimatförändringarna har målen för en sammanhållen samhällsstruktur preciserats och gjorts mer bindande. Samhällsstrukturen behöver komprimeras särskilt i stadsregionerna.

— Skyldigheten att minimera behovet av personbilstrafik har skrivits in som nytt mål. Dessutom har man gjort vissa preciseringar för att främja kollektivtrafik samt gång och cykling.

— Preciseringar har gjorts för att främja användningen av dels förnybara energikällor, dels fjärrvärme och avfallsbaserade bränslen.

— Som nytt mål anges skyldigheten att främja energisparande.

— Ett annat nytt mål är att skapa betingelser för anpassning till klimatförändringar, särskilt översvämningar till följd av högre havsytta och störtregn.

Målen för Helsingforsregionen

— Det övergripande målet är att göra regionen till ett kollektivtrafikbaserat metropolområde med enhetlig samhällsstruktur, där spårtrafiken ges högsta prioritet.

— Skyldigheten att säkerställa tillgången på bostadstomtmark har skrivits in som nytt mål.

— Områdesanvändningen ska planeras med hänsyn till att byggandet sker inom kollektivtrafikens, särskilt spårtrafikens upptagningsområde. Därtill krävs det att man sätter stopp för gles byggande utanför den befintliga samhällsstrukturen.

— Dimensioneringen av områdesanvändningen och byggtidpunkten ska i planläggningen kopplas samman med kollektiva trafikförbindelser.

— Målen har kompletterats med skyldigheten att göra upp en trafiksystemsplan för hela regionen.

— I områdesanvändningen ska det beaktas att metronätet eventuellt kommer att utvidgas såväl väster- som österut och att spårtrafiken överlag behöver utvidgas om samhällsbyggnad och bostadsproduktionen kräver det.

Andra ändringar av vikt

— Som nytt krav gäller att områdesstrukturen ska utvecklas och resultera i en helhet med flera centrum och goda trafikförbindelser.

— Målen för förbindelsenät har ändrats särskilt i syfte att samordna trafiksystemet och

markanvändningen och förbättra villkoren för miljövänliga transportformer.

— Infrastrukturprojekt som kräver framförhållning i fråga om områdesanvändningen har uppdaterats genom strykning av slutförda projekt och, som tillägg, förberedelser av nya järnvägsförbindelser från Helsingfors mot Åbo och S:t Petersburg.

— Som nytt krav gäller att man vid planeringen av markanvändningen efter utredningar och konsekvensbedömningar anvisar plats för en ny flygplats inom Helsingforsregionen.

— Skyldigheten att förebygga och minska de negativa effekterna av vibrationer och luftföroreningar har tagits in som nytt mål.

— Åtgärder för att tysta område inte ska försvinna har skrivits in som nytt mål.

— De områden som bäst lämpar sig för vindkraft har hittills behövt anges när planeringen gällt kust- och fjällområden, men ska nu anges när planer görs upp på landskapsnivå i hela landet.

— Målet gällande torvtäkt har preciserats med att man i planeringen på landskapsnivå som torvtäkt ska anvisa myrar som redan är utdikade eller där man inte längre kan tala om naturtillstånd och uppodlade kärr som inte längre odlas.

Vilka rättsverkningar har de rikstäckande målen för områdesanvändningen?

Enligt 22 § i markanvändnings- och bygglagen kan målen gälla ärenden som med tanke på re-

gionstrukturen, områdesanvändningen eller trafik- eller energinätet är av internationell betydelse eller av betydelse för ett större område än ett landskap, som har en betydande inverkan på det nationella kultur- eller naturarvet, eller som har en nationellt betydande inverkan på den ekologiska hållbarheten, regionstrukturens ekonomi eller möjligheterna att undvika betydande miljöolägenheter.

Målen sammanfaller med markanvändnings- och bygglagens räckvidd och begränsar sig alltså till det som har med områdesanvändning och planering av områdesanvändningen att göra. De handlar t.ex. inte om regional-, energi- eller trafikpolitiska frågor eller de ekonomiska aspekterna på dessa. Genom målen kan man bereda sig på riksviktiga trafik- och energiprojekt utifrån vad dessa kräver av områdesanvändningen, men inte ta ställning till hur projekten ska genomföras.

Markanvändnings- och bygglagens 24 § föreskriver att de riktäckande målen för områdesanvändningen ska beaktas i de statliga myndigheternas verksamhet, vid planeringen på landskapsnivå och i planeringen på det kommunala planet. Målen för inte med sig några nya grundläggande rättsliga villkor för planläggningen, utan preciserar de materiella krav som 28, 39 och 54 § i markanvändnings- och bygglagen ställer på planer av nationell betydelse.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Hög tid att se över målen för områdesanvändningen

Förslaget till en revidering av de rikstäckande målen för områdesanvändningen är motiverat och går i helt rätt riktning. Det utgör en bra plattform för statsrådets beslut.

Det är hög tid att målen ses över. De gällande målen godkändes så sent som 2000, men under

den relativt korta tid som förflutit sedan dess har vi ställts inför helt nya utmaningar och krav när det gäller områdesanvändning och planläggning. Särskilt bekämpningen av klimatförändringarna och anpassningen till dem kräver en effektivare styrning av områdesanvändningen i landet. Energisparande och utnyttjande av förnybara energikällor samt riktlinjer för ett stomnät för transporter och stora infrastrukturprojekt har också hög prioritet i översynen.

Inom områdesanvändningen måste man hitta utvägar som hjälper att bekämpa klimatförändringarna, tillgodose de åtstramade internationella kraven på utsläppsminskning och uppfylla målet att höja andelen förnybara energikällor. Samhällsstrukturen får inte splittras mer utan måste på ett eller annat sätt göras enhetligare för att utsläppet av växthusgaser ska fås att minska. Trafiken står för en femtedel av utsläppen, en mängd som samhällsstrukturen har en stor andel i. En splittrad samhällsstruktur leder till ökad personbilstrafik och sämre villkor för kollektivtrafiken och därmed till större växthusutsläpp.

Översynen kan bidra till att växthusutsläppen minskar, menar utskottet. De stora klimatpolitiska besluten tas utifrån den långsiktiga klimat- och energistrategi som kommer att föreläggas riksdagen hösten 2008. Strategin bygger på målen i EU:s klimat- och energipaket att andelen förnybara energi ska höjas till 38 procent och andelen biodrivmedel till 10 procent. Enligt kommissionens förslag ska Finland före 2020 minska utsläppen från sektorer utanför utsläppshandeln med 16 procent mot 2005. Målet skärps ytterligare, om ett heltäckande internationellt avtal fås till stånd efter Kyotoprotokollet. Rekommendationen är att de finländska utsläppen ska minska med 60–80 procent före 2050. Om målen uppfylls, kan också de åtgärder inom sektorer utanför utsläppshandeln som behövs för att stävja klimatförändringar bära frukt. Måloppfyllelsen hjälper med andra ord till att göra samhällsstrukturen mer sammanhållen, motverkar ökningen av personbilstrafiken och stöder kollektivtrafik, cykling och gång. Översynen främjar också energisparande och utnyttjande av förnybara energikällor samt anpassningen till extrema väderfenomen och översvämningsrisker till följd av klimatförändringen.

Översynen koncentrerar sig förutom på klimatförändringen också på de specifika målen för Helsingforsregionen. Med tanke på att närapå en fjärdedel av befolkningen bor i Helsingforsregionen får det givetvis stora konsekvenser för utvecklingen i hela landet vilka lösningar man väljer för områdesanvändningen där. Samhällsstrukturen är i högsta grad oenhetlig, eftersom

de höga boendekostnaderna tvingat människor som prefererar större boendetrymme att flytta allt längre bort från arbetsplatser och service. Det stora problemet är därför hur behoven och önskemålen visavi boende ska kunna beaktas och boendemiljön göras trivsammare och funktionellare samtidigt som samhällsstrukturen behöver komprimeras och trafiksystemen utvecklas.

Vilken funktion och genomslagskraft har målen för områdesanvändningen?

Regeringen godkände de rikstäckande målen för områdesanvändningen i november 2000. Miljöförvaltningen bedömer att målen i det stora hela fungerat som lagen avsett och att de varit ett bra styrinstrument. Den generella uppfattningen är att de påverkat planläggningen särskilt på landskapsnivå. På kommunnivå har planlägningsmålen haft desto större genomslag ju större kommunen och ju mer omfattande planen varit. Men det har inte gjorts någon rikstäckande undersökning av vilka effekter målen haft på planernas innehåll. Ansvaret för att målen blir beaktade och genomförda vilar primärt på kommunerna och landskapsförbunden. Också den staliga miljöförvaltningen, som styr planläggningen, spelar en viktig roll när det gäller att ge målen genomslag.

Utskottet har diskuterat om målen haft tillräckliga styreffekter. Särskilt bekämpningen av klimatförändringar kräver att tillväxten i växthusgasutsläpp stoppas och fås att minska relativt snabbt. Samhällsstrukturen glesas ut i synnerhet i randområdena kring växande stadsregioner med ökade trafikvolymen som följd. De rikstäckande målen kan var ett viktigt redskap för att främja en hållbar region- och samhällsstruktur. Men de behöver få bättre genomslagskraft för att den allt mer utglesade samhällsstrukturen ska kunna komprimeras.

I syfte att ge målen större genomslagskraft har man preciserat formuleringarna och gjort målen mer bindande. Utgångspunkten har varit att rättsverkningarna fortfarande ska vara desamma. Därmed konkretiserar målen lagens krav på planernas innehåll i ett rikstäckande perspektiv

utan att ändra de rättsliga grundkrav som gäller för planeringen.

Utskottet menar att det är bra att målen ändras för att få större genomslag. I och med att målen är beskrivna i ord kan man genom skrivningen påverka deras styreffekt. De kan vara indispositiva (man måste se till att ett mål nås) eller flexibla (man bör om möjligt beakta). Att de är indelade i allmänna och särskilda mål har betydelse för hur konkreta styreffekterna blir. De allmänna målen gäller för planer på landskapsnivå och annan planering inom landskapen, generalplaner och verksamhet som bedrivs av statliga myndigheter, men inte för detaljplaner. De särskilda målen gäller för all planläggning, förutsatt att det inte sägs ut att de gäller bara en viss form av planer (merparten avser endast planläggning på landskapsnivå).

Utskottet konstaterar att kommunerna har en stark position i det finländska planesystemet. Det är kommunen som gör upp och antar general- och detaljplaner. Likaså är det kommunen som behandlar och godkänner stranddetaljplaner. Landskapsplanerna antas och godkänns av landskapsförbunden. I vilken mån de riksomfattande målen för områdesanvändning konkretiseras varierar från fall till fall beroende på omständigheterna och om målen behöver samordnas med andra mål. Den avgörande faktorn är kommunens eller landskapsförbundets befogenhet att besluta hur ett rikstäckande mål ska genomföras i de alternativ som är förenliga med målet. Planeringen av områdesanvändningen är en övergripande, intressesamordnande verksamhet där man tar reda på de operativa behoven och anpassar dem till kraven från miljön. Det borgar för att olika miljöaspekter blir tillräckligt väl beaktade i en tidig planläggningsfas, innan beslut fattas om enskilda projekt och innan förfaranden enligt speciallagar inleds. Att målen är allmänt utformade står i samklang med denna infallsvinkel.

Mot bakgrund av principerna för planesystemet och områdesanvändningsmålen styrande och samordnande roll har målen en viktig funktion, men de räcker inte till för att lösa alla problem med områdesanvändningen på riksplanet.

Detta bör man hålla i minnet när man utvecklar målen. Man bör ta med sådana viktiga mål som omfattas av styrsystemen i markanvändnings- och bygglagen och som alltså kräver nationell styrning, men undvika att ställa upp för många och detaljerade mål. De materiella kraven på planerna täcker in de viktigaste målen för områdesanvändningen, och följaktligen bör de endast kompletteras med mål som genuint kräver en rikstäckande infallsvinkel vad kostnadseffektivitetsaspekten än förutsätter. Men samtidigt behövs det tillräckligt exakta och styrande villkor för att driva på riksviktiga intressen.

Alldeles som namnet säger utgör de generella målen för områdesanvändningen en mycket löst formulerad plattform för planering. För att de rikstäckande målen ska uppnås måste de samordnas med lokala eller andra rikstäckande mål. De rikstäckande målen tillåter normalt flera alternativa lösningar, och därför bör man omsorgsfullt motivera hur motsättningar överbrygats. Möjligheten att väga in och driva målen varierar från fall till fall och ökar ju större prövningsrätt respektive speciallag ger myndigheten. Målen bör å andra sidan inte bli ett styrinstrument som överlappar speciallagstiftningen och inte heller upprepa begränsningar som följer av sådan lagstiftning. För att nå målen behöver man samordna olika behov; särskilt i den kommunala planläggningen är det viktigt att i besluten ta hänsyn till lokala förhållanden.

Målluppföljning och andra styrinstrument

Det lär inte ha förekommit några större problem med tillämpningen av de rikstäckande målen för områdesanvändningen. Främst har det gällt fall som normalt förekommer vid planering av områdesanvändning, dvs. samordning av målen. Miljöministeriet publicerade 2003 handledningen Tillämpning av de riksomfattande målen för områdesanvändningen i samband med planläggningen¹. Den har gjort tolkningen enhetligare och bidragit till att målen blir bättre genomförda i planläggningen. Dessutom håller miljöministe-

¹ Markanvändnings- och bygglagen 2000. Handledning 9. Edita Publishing Ab. Helsingfors 2003.

riet och jord- och skogsbruksministeriet på med att ta fram en handledning om planläggningen på landskapsnivå i relation till jord- och skogsbrukslagstiftningen som är tänkt för det praktiska planläggningsarbetet. Sådana gemensamma handledningar är av stor nytta i det praktiska livet och därför bör man satsa mer på den här typen av arbete. Utskottet pekar på hur angeläget det är med tillräcklig utbildning och handledning för administrationen. Såväl landskapsförbunden som kommunerna spelar en viktig roll för att områdesanvändningsmålen ska nås och därför behövs konkret handledning.

För en integrerad samhällsstruktur behöver de rikstäckande målen kompletteras med andra effektiva styrmedel, framhåller utskottet. De behöriga ministerierna bör tillsammans titta på hela den till buds stående instrumentarsenalen och bedöma om den är adekvat och om styrningen kan göras effektivare. När vi har resultat från kommun- och servicestrukturen är det läge att bedöma vilket behov och vilka möjligheter det finns att främja en hållbar region- och samhällsstruktur med de verktyg markanvändnings- och bygglagen erbjuder, inom ramen för kommun- och servicestrukturen eller med helt nya instrument, såsom skattestyrning eller andra ekonomiska styrinstrument. Ambitionen att utveckla samhällsstrukturen på föreslaget sätt genom uppdatering av de rikstäckande områdesanvändningsmålen är helt motiverad.

Det är viktigt att man även i fortsättningen med jämna mellanrum tittar på hur de rikstäckande målen tillämpas, menar utskottet. Beslutsfattandet i kommunerna har en framträdande roll i tillämpningen av målen, men ju fler de globala problemen blir, desto mer samarbete behövs det över kommun- och landskapsgränser. Också planläggare och myndigheter kommer att behöva samarbeta och dela upp arbetet mellan sig, särskilt när målen förutsätter utredningar i anknytning till dels kartläggningen av områden där fara för översvämning föreligger och av risker, dels utnyttjande av vindkraft. På planläggningsfronten bör miljöförvaltningen vinnlägga sig om att styra och handleda för att de reviderade målen ska få genomslag.

Vissa specifika förslag till översyn

När det gäller detaljerna i översynsförslaget vill utskottet lyfta fram särskilt följande.

Åtgärderna för att bekämpa klimatförändringar kan också vara ekonomiskt försvarbara, understryker utskottet. Ändringar som bidrar till nya stadscentrum och andra tätortscentrum, till polycentricitet och centrumnätverk samt till bättre trafikförbindelser gagnar också näringslivet och främjar därmed en ekonomisk tillväxt. I målet för en fungerande regionstruktur läggs det vikt vid hur områdesanvändningen förhåller sig till näringspolitiken, likaså i målen för en enhetlig samhällsstruktur, som bl.a. avser att förbättra näringslivets villkor genom att tillräckliga etableringsmöjligheter ska anvisas för näringsverksamhet inom ramen för den befintliga samhällsstrukturen (mål 10).

Utskottet framhåller att de åtgärder som ska leda till en enhetligare samhällsstruktur i rätt stor utsträckning tillgodoser de nya behoven hos äldre befolkningen. Som exempel kan nämnas målet att utveckla samhällsstrukturen så att tjänster finns att tillgå för de mest skilda befolkningsgrupper och att behovet av personbilar blir så litet som möjligt, särskilt i stadsregioner (mål 9). Här vill utskottet alldeles särskilt peka på att man måste få behovet av personbilstrafik att minska och se till att servicenätet och tjänsterna är tillgängliga också till fots och med cykel eller kollektivtrafik (mål 16). När områdesanvändningen planeras får nya, större områden för bostäder, arbetsplatser och servicefunktioner inte förläggas utanför den befintliga samhällsstrukturen, och stora detaljhandelsenheter ska placeras så att de stöder samhällsstrukturen. Undantag ska få göras bara om det är förenligt med en hållbar utveckling att ett område tas i bruk (mål 17).

En samordning av trafiksystemen och områdesanvändningen för att minska miljöbelastningen är ett angeläget miljöpolitiskt mål som gagnar såväl bebyggelsen som näringslivet. De mål som handlar om att säkerställa och utveckla järnvägsförbindelserna är särskilt viktiga på sikt (mål 48), menar utskottet.

En enhetligare samhällsstruktur i synnerhet i stadsregioner gör att den kommunala servicen utnyttjas effektivare, vilket i sin tur får positiva effekter för kommunekonomin. Energisparande minskar energikostnaderna för trafik och boende. Om man vill skapa en hållbar samhällsstruktur, är det ytterst viktigt att genom styrning påverka hur nya områden värms upp. Ett angeläget mål ur klimatpolitisk synvinkel är följaktligen att främja energisparande inom områdesanvändningen och göra det lättare att använda förnybara energikällor och fjärrvärme (mål 27).

Men måluppfyllelsen kan också leda till ökade kostnader. Beredskapen för t.ex. allt frekventare stormar, störtregn och översvämningar i tätorter (mål 22) kan ställa sig dyr. Men det är trots allt ofta billigare att förebygga än att reparera skador. Därför är det angeläget att försöka förebygga risken för översvämning genom att inte tillåta nybyggande inom översvämningskänsliga områden. Undantag ska få göras bara om man med behovs- och konsekvensutredningar kan visa att översvämningsrisken kan hanteras och att byggandet är förenligt med en hållbar utveckling (mål 21).

Målen gällande naturtillgångar betonar vikten av att bevara tysta områden (mål 31). Utskottet menar att detta är en synnerligen viktig ändring, som bör sättas i relation till trafikinfrastrukturen. I Finland är det nämligen trafiken som står för den största bullerexponeringen (ca 90 %). Bullerbekämpningen bör alltså vara en av de faktorer som vid sidan av klimatförändringen ska ägnas den största uppmärksamheten.

Att uppnå och upprätthålla en god vattenstatus är också det ett befogat mål (mål 33). För att kommande generationer ska ha tillgång till rent vatten måste vattenvården och grundvattenskyddet ägnas uppmärksamhet också i områdesanvändningen. De vattenvårdsplaner som avses i ramdirektivet om vattenvård måste absolut kopplas till planläggningen.

I fråga om stenmaterialresurser gäller målet att man i landskapsplaneringen ska fästa vikt vid de stenmaterialresurser som kan utnyttjas och vid förbrukningen av dem samt vid behovet av

förbrukning på lång sikt. Områden ska anvisas för stentäkt utifrån en bedömning av dels områdets natur- och landskapsvärde, dels områdets lämplighet med tanke på vatten- och stenmaterialförsörjningen (mål 40). Det är ett steg i rätt riktning att i landskapsplaneringen ta hänsyn till förbrukningen av stenämnen på sikt, men det räcker inte till som mål, menar utskottet. Även med tanke på grundvattentillgångarna är det värdefullt att geologiska avlagringar bevaras, och därför är det skäl att understryka att man i landskapsplaneringen bör anpassa produktionsbehovet efter skyddsbehovet.

För energiförsörjningens vidkommande gäller översynen hur vindkraftverk ska placeras och torvtäkt och myrskydd samordnas.

De särskilda målen för utbyggnad av vindkraft innebär att områdesanvändningen i landskapsplanen ska tillåta etablering av vindkraftverk (mål 54). De rikstäckande målen utgår från centraliserade lösningar och en samordning av vindkraftsbyggande med andra områdesanvändningsbehov. Förutom att de specifika målen för utbyggnad av vindkraft ska beaktas, ska vikt också läggas vid andra rikstäckande mål för områdesanvändningen, t.ex. målet att nationellt betydelsefulla värden inom kulturarvet och naturarvet ska bevaras. Utskottet konstaterar att vindkraftsbyggandet kommer att behöva styras alldeles extra när den vindatlas som just nu håller på att uppdateras kommer med ny information om vindförhållandena och stimulerar till utbyggnad av vindkraft inte bara vid kusten utan också i inlandet.

Enligt målet om att samordna torvtäkt och myrskydd ska för torvtäkt i första hand reserveras myrar som redan är utdikade eller där man inte längre kan tala om naturtillstånd och uppodlade kärr som inte längre odlas (mål 42). På grund av växthusutsläppen från torvbränning är det klimatpolitiskt motiverat att göra målet mer rigoröst och exaktare, eftersom nya forskningsrön visar att användningen av torv för energiproduktion med nuvarande metoder ger upphov till ungefär lika stora utsläpp av växthusgaser som stenkol, om torvtäkten huvudsakligen sker på ut-

dikade myrar². Men de rikstäckande målen för områdesanvändningen tar som sagt inte upp energipolitiska frågor eller hur den hithörande ekonomin ska lösas; de är relevanta för energiprojekt i och med att de anger kraven på områdesanvändningen, men de tar inte ställning till hur projekten ska genomföras. Det är alltså i klimat- och energistrategin som man bör dra upp de nationella riktlinjerna för torvanvändningen, inbegripet en hållbar utvinning och aspekter på självförsörjning och försörjningsberedskap.

Enligt målet för naturresurser ska bördiga och enhetliga åkrar inte utan särskilt skäl tas i bruk för tätortsfunktioner. Inte heller ska värdefulla och vidsträckta skogsområden spjälkas upp till följd av annan områdesanvändning (mål 43). Även om det inte föreslås några ändringar i detta mål, vill utskottet peka på den nya tyngd målet fått i och med den kraftiga globala prisstegringen på livsmedel och på att målet eventuellt kommer att behöva ses över. Det kan bli oväntat viktigt att ha kvar bördiga åkrar i framtiden.

Det är befogat med särskilda mål för Helsingforsregionen, eftersom den hyser närapå en fjär-

dedel av landets befolkning, och folkmängden väntas öka ytterligare, i bästa fall med 300 000 personer fram till 2025. Samhällsstrukturen är splittrad särskilt i kranskommunerna och en betydande andel av bostäderna uppförs på icke-planlagd mark. Tanken är att regionen ska bli ett internationellt konkurrenskraftigt huvudcentrum för landet, och därför behövs det förutsättningar för ett adekvat och allsidigt byggande av bostäder och arbetsplatser, för ett fungerande trafiksystem och för en god livsmiljö (mål 58). Målen som gynnar kollektivtrafik och särskilt spårtrafik samt överlag ett trafiksystem som bromsar upp klimatförändringen (mål 59—63) är bra, menar utskottet. Men också i områdesplaneringen för Helsingforsregionen bör man avsätta tillräckligt stora attraktiva områden för rekreation och naturskydd och se till att kulturmiljön, kulturlandskapet och byggnadsarvet inte går förlore.

Utlåtande

Miljöutskottet föreslår

att miljöministeriet väger in det ovan sagda.

² Forskningsprogrammet Turpeen ja turvemaiden käytön kasvihuonevaikutukset Suomessa, MMM 11/2007 och Boreal Environment Research 12:211—223.

Helsingfors den 9 maj 2008

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Rakel Hiltunen /sd
vordf. Pentti Tiusanen /vänst
medl. Marko Asell /sd
Tanja Karpela /cent
Timo Kaunisto /cent
Timo Korhonen /cent
Tapani Mäkinen /saml
Petteri Orpo /saml

Sanna Perkiö /saml
Janne Seurujärvi /cent
Tarja Tallqvist /kd
Kimmo Tiilikainen /cent
Oras Tynkkynen /gröna
Pauliina Viitamies /sd
Henna Virkkunen /saml.

Sekreterare var

utskottsråd Marja Ekroos.